

Mopshond, Japanse Chin en Petit Brabançon. Ontstaan en achtergrond van hun gedrag.

Tekst: Elian Hattinga van 't Sant

In de vergelijking van deze keer staan drie rassen centraal die in de tweede helft van de 19^e eeuw zijn ontstaan: de Mopshond, de Japanse Chin en de Petit Brabançon. Ze hebben een - voor veel mensen - aandoenlijk plat smoeltje met grote ogen en een oosterse achtergrond gemeenschappelijk. Uit genetisch onderzoek van Parker (2012) blijkt dat de Mopshond en de Brusselse Griffon, waarvan het Brabantertje de kortharige versie is, genetisch nauw verwant zijn met de Pekingees en de Shi Tsu. Ook de Japanse Chin, die van Chinese afkomst lijkt te zijn, is vermoedelijk verwant met de Pekingees.

Willem III van Oranje

Traditioneel wordt aan de Mopshond als ras een hoge ouderdom toegeschreven op basis van de op 17^e en 18^e eeuwse schilderijen als mops herkende hondjes. Op die schilderijen zijn slankere, hoogpotigere hondjes met een gewone krulstaart en een kort, maar veel langer snuitje dan de huidige mops, te zien. Dergelijke hondjes waren in die tijd populair in heel Europa; ook in Holland, waar stadhouder en prins van Oranje Willem III (1650-1702) een mopshondje bezat. Daarom was een van de theorieën van de Engelse kynologen, die het ras tot bloei brachten, dat mopsen afstamden van dit hondje. Het zou met Willem III meegereisd zijn naar Engeland toen hij daar in 1689 de Engelse troon besteeg. In de 19^e eeuw, toen er door Engelse kynologen werd gespeculeerd over de origine van de Mopshond (die in Engeland *pug* heet en in Frankrijk *carlin*), was dan ook een van de theorieën, dat de hondjes meegekomen waren uit China op de schepen van de VOC (Verenigde Oostindische Compagnie).

China

Dat men aan China dacht, kwam doordat de mops, net als veel oosterse schoothondjes, het korte snuitje heeft dat ontstaat door een genetische afwijking, die brachycefalie veroorzaakt. Anderen hielden het erop dat de mops oorspronkelijk uit Rusland afkomstig was. Maar er waren ook kynologen, die dachten dat het gewoon een bastaard was, ontstaan uit een kruising van een bulldog en een Japanse Chin; iets wat de meeste anderen als onzin afdeden. Met oog op de genetische overeenkomst met de Pekingees, heeft de eind 19^e eeuwse kynoloog die op grond van stamboomonderzoek stelde, dat de mopsen afstamden van een in de tweede helft van de 19^e eeuw uit Chinese keizerlijk paleis geroofde hond, wellicht de beste papieren. De meeste 19^e eeuwse kynologen schreven echter uiteindelijk, naar aanleiding van alle speculatie, dat de oorsprong van de mopshond *obscure* was.

Bijna uitgestorven

Rond 1840 waren er van het oude slankere type nauwelijks meer mopshondjes over. Ze waren volgens Hugh Dalziel, die in 1879 zijn *British Dogs* schreef, zelfs bijna uitgestorven. Tussen 1870 en 1900 kwam er ineens vraag naar kleine schoothondjes en raakte ook het eerder lelijk en nutteloos gevonden mopshondje volop in de mode. Broedfokkers voldeden graag aan de vraag en al snel 'krioelde' het in Engeland maar ook elders in Europa van de mopsjes. Liefhebbers uit het einde van de 19^e eeuw, zoals George Fisher, omschrijven omstandig wat

de mops zo geschikt maakte als schoothondje voor de dames. In de eerste plaats had hij een vrolijk, vriendelijk en goedmoedig karakter. Hij vond het heerlijk om met kinderen te spelen en deed nooit wat terug als ze aan hem trokken of hem zelfs een klap verkochten met hun zweep (die kinderen gebruikten voor het harder laten draaien van een tol). Bovendien was hij door zijn korte haar onderhoudsvriendelijk; veel meer dan de gebruikelijke schoothond zoals de *toy spaniëls* die je moest kammen, ontwarren en van modder moest ontdoen als ze buiten waren geweest. En wat helemaal prettig was: ze stonken niet. De mops was '*the only sweet-skinned animal in the whole canine race*'. Een mops kon rustig een tijd 'rusten' op zijde of satijn, zonder dat er een walm vanaf kwam die bleef hangen. Een ander groot voordeel was dat hij er beter tegen kon dan de meeste andere schoothondenrassen om voortdurend binnen te moeten blijven. Handig was ook wel dat hem niets ontging en hij alles in de gaten hield, waardoor hij dus ook nog geschikt was als waakhond.

Status

Fisher lijkt zich er ook bewust van te zijn geweest dat het benadrukken van de 'maatschappelijke status' van een ras van groot belang was om het te promoten. In deze tijd moest de mops immers opboksen tegen de keizerlijke Pekingees en de exotische, elitaire Japanse Chin. Dus vermeldt hij ook nog even dat de mops overal de aandacht trekt vanwege zijn *aristocratic nature*. Zijn waardige houding en hooghartige manier van doen zijn een kenmerk van zijn *aristocracy*, naast het feit dat hij geknuffeld en aangehaald wordt door *kings and queens, lords and ladies, and by people of every class*, die graag zijn eigenaar willen zijn vanwege zijn lieve, aanhankelijke en intelligente aard.

Dom

Over dat laatste verschilden de meningen. Een Duitse hoogleraar, die in die tijd een standaardwerk over 'dierpsychologie' schreef rangschikte de mops onder de domste van alle honden. Vero Shaw vindt in *The Book of the Dog* uit 1881 ook wel dat de mops aristocratisch is in zijn gedrag, maar niet van een opvallende intelligentie. Shaw, die een fan was van de levendige spaniëls, vond de mops veel te flegmatiek en terughoudend. Vooral als je ze buiten zag lopen dan viel - vergeleken met de spaniël - *the extreme stupidity* van de meerderheid van de mopshonden op.

Ze waren bovendien niet zo gehecht aan hun eigenaar, waren niet erg vriendelijk tegen vreemden en soms zelfs *snappish*. Met andere honden zochten ze vaak ruzie. Ze hielden niet van een flinke wandeling en werden ook vreselijk snel dik van de lekkere hapjes die ze toegestopt kregen, zodat je veel mopsjes zag rondlopen *in a painful state of obesity*. Doordat ze een korte snuit hadden en ademhalingsproblemen, maakte ze ook allerlei onplezierige keelgeluiden; iets wat ze voor veel dames ongeschikt maakte als schoothond, want een beetje dame had natuurlijk een hekel aan het voortdurende *snorting, wheezing and grunting* op haar schoot.

Overdrijving

Dat laatste was vooral een gevolg van overdrijving van de rasstandaard. Op hondententoonstellingen eind 19^e eeuw waren er tal van fokkers die van mening waren dat het snuitje zo kort mogelijk moest zijn en er een dubbele krul in de staart moest zitten. Veel

fokkers vonden dat een ‘verbetering’ van het ras. Zo zegt Fisher dat er maar weinig rassen tussen 1881 en 1891 zo verbeterd waren als de mops: de vroegere exemplaren die wat hoger op de poten stonden en een langer snuitje hadden, waren vervangen door een breed en vierkant gebouwd hondje van een totaal ander type (*‘a handsome, cobby fellow of an entirely different type.’*)

Prachtige ogen

Door de eind 19^e eeuwse kleine-dameshondjes-mode werd het overal in Europa rond 1870 aantrekkelijk voor broedfokkers om kleine hondjes met een exotisch uiterlijk te fokken voor de gegoede burgerij. Zodoende kwamen in België ook de kleine straat- en stalhondjes, die gehouden werden om muizen te verdelgen, in beeld. Deze hondjes, die vaak als ‘smousjes’ werden aangeduid, waren er in een ruw- en kortharige versies. Ze verschilden nogal in grootte en uiterlijk. Het waren slimme, speelse, intelligente, alerte hondjes die van gezelschap hielden. Ze waren klein en compact en daardoor goed draagbaar. Ook leerden ze gemakkelijk kunstjes waardoor ze konden zorgen voor wat familiair vermaak. Maar wat ze misschien vooral aantrekkelijk maakte voor de rijkere burgerdames, waren hun –zoals een Britse liefhebster het fraai zegt – ‘prachtige ogen, die steeds van uitdrukking veranderden, waarmee vergeleken de ogen van de meeste andere schoothondjes glazen kralen zijn in plaats van een bodemloos meer.’ (*wonderful eyes, ever changing in expression, and compared with which the eyes of many other toy breeds appear as a glass bead to a fathomless lake.*)

Onderscheid

Eenmaal in handen van kynologen die de honden vanaf 1880 gingen showen op hondententoonstellingen, werd er al snel op kleur en vachtsoort onderscheid gemaakt tussen de ruwharige hondjes en de kortharige - net als bij de schnauzer en de pinscher in Duitsland. Dit onderscheid klonk door in de rasnamen: de ruwharige noemde men Griffon Bruxellois en Griffon Belge; de kortharige heette aanvankelijk Griffon Brabançon. Aangezien de voor ruwharige honden gebruikte term ‘griffon’ voor verwarring kon zorgen, werd de laatste herdoopt in (Petit) Brabançon. Vooral de ruwharige variant werd als schoothondje populair, ook in Engeland, doordat de Belgische koningin Marie Henriëtte (1836-1902) er aan het eind van haar leven enkele bezat.

Onderkaak

Als snel werden de hondjes aangepast aan de kort-snuitige mode van die tijd. De Britse mrs. Handley Spicer, die wat Griffonnetjes importeerde, schrijft in 1907: ‘Toen het ras voor het eerst onder deze naam (=Griffon Bruxellois) in dit land werd geïntroduceerd, werd aan de (vorm van de) onderkaak niet of nauwelijks belang gehecht, terwijl tegenwoordig een vooruitstekende kin als een van de meest karakteristieke fysieke kenmerken van het ras wordt beschouwd. (*‘When the breed was first introduced under this name into this country, the underjaw was accounted of little or no importance, whereas now a prominent chin is rightly recognised as being one of the most important physical characteristics of the race.’*). Hoewel het ras vooral in Engeland zou worden uitgebouwd, was het er lang niet zo geliefd als schoothondje als de Pekingees en de King Charles Spaniël en zelfs de Mopshond. Dit kwam doordat het niet kon bogen op een –vermeende - lange geschiedenis, die zou teruggaan tot aan de oudheid, of toch wel tot op zijn minst de tijd van Willem de Veroveraar (1028-1087) Handly Spicer schrijft daarover spottend, met de snobistische liefhebbers van ‘oeroude’ rassen in gedachte: *No one... would claim that the breed dates back, like the Greyhound, to*

hoary antiquity, or, indeed, that it has any pretensions to have "come over with the Conqueror" ... we must love him for himself alone."

Japanse Mopshond

Ook de Japanse Chin was een klein hondje dat rond 1900 in Engeland als schoothondje werd gepromoot. In 1880 waren er nog maar enkele exemplaren in Engeland gearriveerd. De hondjes stonden toen bekend onder de naam Japanse Mopshond (*Japanese Pug*) en wat later als de Japanse Spaniël. Ze werden omschreven als enigszins lijkend op de King Charles Spaniël, maar met een platte snuit en een totaal andere bouw, en veel meer, recht vallend (*straight*) haar. Hun oren waren klein en v-vormig, de ogen groot en glanzend en ze hadden een krulstaart. De meest voorkomende kleur was wit-zwart, maar andere kleuren kwamen ook voor. Het waren levendige en slimme hondjes, die gemakkelijk kunstjes konden leren. Ze waren aanhankelijk en lief voor degenen die ze kenden, maar gereserveerd naar vreemden. Ook waren ze uiterst gevoelig: als ze gestraft werden, vergaten ze dat niet snel. Bovendien waren ze *constitutionally delicate* zodat het van belang was ze goed en afwisselend voer te geven: rijst, verse vis, schapentong, kippenlevers, melk en *Yorkshire pudding* (een in de oven gebakken deegmengsel van bloem, melk en eieren).

Geen gewone hondjes

Het dieet geeft, voor de goede verstaander, wel aan dat dit geen gewone hondjes waren voor de gewone man: die leefden doorgaans op water en brood. Wellicht in een (andere) poging deze hondjes - die volgens een diplomaten-vrouw in Japan leken op een gedegenereerde spaniël – rond 1900 wat meer allure te geven, werd door Engelse kynologen gesteld dat de hondjes oorspronkelijk uit China afkomstig waren en verwant met de hooggeachte Pekingees en Tibetaanse Spaniël. Vandaar ook dat het ras tegenwoordig Japanse Chin heet: ‘chin’ is een afkorting voor ‘chinees’. Ook de zelfbewuste Japanners rekenen de Japanse Chin niet tot de ‘echte’ inheemse Japanse rassen, zoals de Shiba en Akita. Japan had eeuwenlang de grenzen dicht gehouden voor westerlingen. Toen hierin in de tweede helft van de 19^e eeuw verandering kwam en westerse honden het land naar hun gevoel overspoelden, richtten ze in 1928 de Nihon Ken Hozonkai op. Deze organisatie voor het behoud van de Japanse hondenrassen zocht en vond zes autochtone hondenrassen op het platteland en zette daar een fokprogramma voor op. De Japanse Chin hoorde daar niet bij.

Tong

Wat ook als een kenmerk werd gezien van kort-snuitige hondjes als de Mopshond en de Japanse Chin was de tong die uit hun mond stak of zakte. Dit werd veroorzaakt door een genetische afwijking, waarbij de tong gedeeltelijk verlamd was of doordat de snuit door inteelt en selectief fokken zo kort was geworden dat de tong er niet meer in paste. Er waren kynologen die dit als kenmerkend voor het ras beschouwden en het normaal vonden, soms zelfs gewenst. Dat gold ook voor de ogen die voor sommigen bij voorkeur zo ‘groot als schotelletjes’ moesten zijn, met als gevolg dat de uitpuilende ogen bij een gevecht met regelmaat uit hun kassen rolden. Voor andere kynologen was dit een ernstige fout. Hugh Dalziel fulmineerde al in 1879 tegen de door de mode gedicteerde voorkeur voor *noseless dogs*. Dat sommige rassen van origine korte neuzen hadden was tot daar aan toe, maar het

ging hem veel te ver dat er honden gefokt werden met een neus die zo misvormd was dat het dier zijn neus niet meer op een normale wijze kon gebruiken, waarmee de hond ook nog eens een ergernis voor zijn eigenaar werd. Er waren maar weinig dingen irriterender en vervelender dan het luide ademen en gesnuif van een hond met een kunstmatige korte snuit, behalve de verlamde uitstekende tong, die een kwalijk bijverschijnsel was (*There are few things more annoying and disagreeable than the noisy breathing and snuffling of these artificially short-nosed pets, unless it be the paralysed protruding tongue, which is a concomitant evil.*’).

Reuk

Interessant genoeg verhindert de korte neus de Mopshond er overigens niet om heel goed te kunnen ruiken. In een recent onderzoek scoorden mopshonden zelfs aanzienlijk beter dan Duitse herders in een geurentest (Hall et al. 2015). Dat is des te opmerkelijker, omdat door de brachycefalie veranderingen in de hersenen zijn opgetreden - rotatie van de olfactorische kwab en afname in grootte van het rostrum – waardoor werd aangenomen dat mopsen juist veel slechter zouden ruiken. Ook bleken de mopsjes in het onderzoek meer en langer gemotiveerd te zijn voor hun taak. Des te tragischer is het dat de Mopshond door zijn kortademigheid en gevaar voor oververhitting fysiek niet in staat is om een inspannende activiteit lang vol te houden.

Wetenschappelijke literatuur:

Hall, N. J., Glenn, K., Smith, D. W., & Wynne, C. D. L. (2015, May 25). Performance of Pugs, German Shepherds, and Greyhounds (*Canis lupus familiaris*) on an Odor-Discrimination Task. *Journal of Comparative Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a0039271>

Parker, Heidi G. (2012). Analyses of modern dog breeds. *Mammalian Genome* 23, 19-27

